

AFTONBLADET

Onsdag 22 december 2004

Till Iran för att läka

■ ■ I början av 1980-talet kom Azar Mahloujian som flykting från Iran till Sverige. I början av 2000-talet reser hon för första gången tillbaka till det land hon tvangs lämna. Hon är livrädd för att bli arresterad, hamna i trubbel, men samtidigt in i livsroten säker på att denna resa måste företagas. Och det är om Mahloujians tillbakafärd som prosaboken Tillbaka till Iran handlar. Om den exillevandes längtor och vändor. Om utanförskap i det nya hemlandet Sverige, liksom om det (iranska) exilgetto som skapats i och genom detta utanförskap. Men framför allt diskuterar Mahloujian den exillevandes spöklika bild av det gamla hemlandet. För vad händer i en människa när hon återvänder och finner ett annat - men ändå samma - land? När nitton år har förflutit. Och minnets land visar sig vara ett land som både är och inte är. Den särigt nostalgiska exilbilden måste arbetas om. Modifieras, moderniseras (vilket närmast är ironiskt med tanke på det uråldrigt religiösa liv som teokratien Iran påbjuder).

I ett efterord sammanfattar Azar Mahloujian återresans betydelse: "Nostalgin är över för mig. Jag längtar inte så intensivt längre, jag är på andra sidan av exilen, har gått igenom den normala exilen (finns det någon sådan?). Jag åkte till Iran för att mina sår skulle läkas, jag skulle bli av med längtan, känslan av avstånd från mina kära och nära och jag tror mig ha lyckats."

■ ■ Det som gör Tillbaka till Iran till en så angelägen bok är bland annat dess beska, ofta humoristiska och alltid initierade berättelse om dagens Iran; teokratins alla påbud och förbud, den allmänna misskötseln av landets naturrikedomar. Kontrollen av (särskilt) kvinnornas kroppar och rörelsefrihet och kvinnornas många motståndsstrategier.

Martyrkulten som piskades upp under Iran-Irakkriget då hundratusentals unga iranier miste livet. Och folkets både kamplystna och uppgivna missnöje med mullastyret. Men det riktigt stora konststycket som Azar Mahloujian åstadkommer i sin bok, är att hon skoningslöst rannsakar sig själv. Särskilt hudflänger hon sin position som exiliranier i relation till iranier i Iran. Att hon kommit att bli en utanförstående, en bortrest, halvt västerländsk - någon ganska främmande.

En exiliranier som inte självklart sitter inne med svaren på hur livet i Iran ska levas i dag. Som kanske inte ens förmår ställa de mest relevanta frågorna. Denna långsamma intellektuella insikt ställs dessutom sida vid sida med ett hetsigt nu-nu-nu-kroppsligt erfalande. Att resa i Iran med hela sin kvinnokropp. Svette under huvudduken, i kappan, i strumporna i sommarhettan. Att trassla till sig. Försöka äta utan att kladda ner slöjan eller doppa armen i soppan. Hålla allting på plats. Ett

Azar Mahloujian.
Foto: ULLA MONTAN

fenomenologiskt helvete. Kroppen, kläderna. Det kliar och sticks och hårbotten känns svampig. Armar, mage, ben kokar under svart tyg. Och allt detta för att skydda männen från deras egen styrsellösa sexualitet. Mahloujian citerar det kärnfulla slagordet på en vägg i Teheran: "Syster! Din hijab är vår anständighet. Förför oss inte."

■ ■ Men mitt i allt detta (frånvaron, närvaron, kvinn(o)tyg överallt), så kommer Mahloujian faktiskt hem. Hem i sin egen mun, till barndomens språk. Sin levande trädgård. Där fikonen smakar fikon, blommorna doftar blommor, språket och käntänkandet svänger i takt. Farsi, och jag vill jubla med henne på all min lokala småländska.

Hanna Hallgren

Publicerad: 2004-12-22

Prosa

Azar Mahloujian
TILLBAKA TILL IRAN
Atlas

© Aftonbladet Nya medier